

การค้นหาคำความจริงในคดีอาญา

Examination Principle in the fact finding process of criminal procedure

ดร.สมาน ตั้งทองทวี¹ และ ชัชชัย ยุระพันธ์²¹อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี²หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Corresponding author E-mail: totobangkoknoi@hotmail.com

บทคัดย่อ

การตรวจสอบค้นหาคำความจริงในคดีอาญาของประเทศไทยนั้นมีโครงสร้างในการค้นหาคำความจริง และบทบาทขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีซึ่งความผิดเพี้ยนเกิดจากปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป เช่น ตัวบทบัญญัติ การตีความปรับใช้กฎหมาย การศึกษาและการผลิตนักกฎหมายจนส่งผลเสียทั้งทางด้านประสิทธิภาพในการค้นหาคำความจริง และการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย เมื่อเทียบกับการตรวจสอบค้นหาคำความจริงในต่างประเทศที่ใช้ระบบเดียวกัน ดังนั้น จึงควรนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่ใช้ระบบกล่าวหาในแบบภาคพื้นยุโรปที่มีดำเนินคดีโดยอาศัยหลักการตรวจสอบค้นหาคำความจริง ซึ่งรัฐมีบทบาทหลักในการพิสูจน์ความจริง โดยทุกฝ่ายในกระบวนการมีหน้าที่ร่วมกันตรวจสอบค้นหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงแท้ของเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาและที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด ควบคู่กันไปกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกันและกัน ที่ถูกต้องเข้ามาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

คำสำคัญ : หลักการตรวจสอบค้นหาคำความจริง, โครงสร้างในการค้นหาคำความจริง, กระบวนการยุติธรรม

Abstract

According to the study, it was found that the fact finding process of criminal procedure in Thailand consists of the fact finding structure and the organization's investigative roles in criminal justice processes which are not in conformity with the principles and theorem. Such discrepancy is caused by the different factors such as the legislations, interpretation of law application, lawyer education and production, to the extent of resulting in negative impacts on the investigation efficiency and the alleged offender or the defendant's right protection compared with the foreign investigation employing the identical system.

Hence, the concepts regarding Public Prosecution principles of the accusatorial system as the European region to conduct prosecution by relying on the Examination principles in which the Public officer splays investigative roles and all the divisions relating to the procedures are obliged to mutually investigate to acquire the facts of the matters alleged and relating to the offenders as extremely complete accompany with the due inspection of duty performances between each other to improve the Criminal Procedure Code of Thailand.

Keywords: Examination, Principle and the fact finding structure, Justice

บทนำ

การกระทำความผิดทางอาญาซึ่งเป็นความผิดอาญาโดยแท้ที่เกิดขึ้นย่อมมีส่วนของประโยชน์ส่วนรวมที่ถูกกระทบอยู่ด้วยเสมอ เช่น หากมีการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้น นอกจากความเสียหายที่แก่กายของผู้เสียหายแล้ว ยังมีส่วนของความสงบเรียบร้อยของสังคมซึ่งเป็นประโยชน์ของส่วนรวมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้คดีอาญามีใช่เป็นแต่เพียงเรื่องที่เป็นปัญหาของคู่ความ ดังนั้นแม้ผู้เสียหายจะไม่เอาความ สังคมก็ไม่ควรจะปล่อยให้เรื่องนี้ผ่านเลยไปโดยไม่มีการเข้าไปจัดการใดๆ โดยจะเห็นได้ว่า สังคมที่ปล่อยให้มีการทำร้ายร่างกายกันแล้วตกลงจ่ายเงินกันได้ย่อมไม่ใช่สังคมที่สงบสุข ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้กฎหมายภาคพื้นยุโรปมองว่าผู้ที่ควรปกป้องประโยชน์ส่วนรวมดังกล่าวคือรัฐจึงเป็นที่มาของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (public prosecution) โดยจะเห็นได้ว่า การดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบก็เพื่อวัตถุประสงค์สุดท้ายในการทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ซึ่งการที่จะปกป้องประโยชน์ของส่วนรวมดังกล่าวได้ รัฐจำเป็นต้องต้องทราบความจริงแท้ใน 2 เรื่อง คือ ความจริงของเรื่องราวของการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นความผิดและเรื่องราวของตัวบุคคลผู้ถูกกล่าวหา ด้วยหากความจริงแท้ของเรื่องดังกล่าวไม่ปรากฏแล้ว ย่อมจะนำไปสู่การลงโทษผู้ที่มีได้กระทำความผิด ลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ได้ หรือ ลงโทษผู้กระทำความผิดได้แล้วแต่ผู้กระทำยังมีแนวโน้มที่จะกลับมาทำให้สังคมไม่สงบเรียบร้อยอีก เนื่องจากขาดเรื่องราวของตัวบุคคลซึ่งจำเป็นต่อการแก้ไขฟื้นฟูหรือยับยั้งผู้กระทำความผิดทำให้สังคมเชื่อถือในคำตัดสินไม่ได้ เป็นต้น เพราะฉะนั้นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจึงต้องใช้หลักตรวจสอบ (Examination Principle) ซึ่งสำคัญต่อการทำภารกิจในการดำเนินคดีให้บรรลุ การค้นหาความจริงตามหลักตรวจสอบจึงเกี่ยวพันกันโดยตรงกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

หลักการดังกล่าวหากเปรียบเทียบกับมุมมองที่มีต่อคดีแพ่งก็จะสามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เนื่องจากการดำเนินคดีแพ่งส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อบังคับตามสิทธิและหน้าที่ในทางกฎหมายแพ่งอันเป็นเรื่องของประโยชน์ส่วนบุคคล ในลักษณะที่รัฐเข้ามาจัดการดูแลให้เพื่อยกเลิกการบังคับความแพ่งกันเองคดีแพ่งจึงจะเริ่มขึ้นต่อเมื่อมีการฟ้องคดียังศาล การหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ถึงสิทธิของตนจึงเป็นหน้าที่ของคู่ความ และมีการค้นหาความจริงที่เป็นไปในลักษณะของการต่อสู้กันอย่างยุติธรรมระหว่างคู่ความ “เพื่อยุติข้อพิพาท” โดยที่ศาลวางตัวเป็นกลางได้ การดำเนินคดีแพ่งจึงอาศัยหลักการตกลง (Negotiation Principle) (คณิต ญ นคร, 2558: 47) ซึ่งจะเห็นว่าในคดีแพ่งแม้ศาลจะมีคำพิพากษาไปแล้วคู่ความก็ยังสามารถตกลงให้แตกต่างกันไปจากคำพิพากษาได้เสมอ เว้นแต่คดีแพ่งในส่วนที่มีประโยชน์ของส่วนรวม เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น “ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี” เช่นนี้จะเห็นว่าศาลมีอำนาจยกขึ้นมาวินิจฉัยได้เองเมื่อพบ ในเชิงรุกเช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากเป็นกรณีที่รัฐไม่อาจละเลยหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของตนได้ นอกจากนี้จะเห็นว่าคดีแพ่งโดยทั่วไป แม้ไม่ปรากฏความจริงแท้ที่ถูกต้องตามเรื่องราวที่เกิดขึ้น แต่หากได้มีการพิสูจน์โดยเป็นไปตามกติกาที่คู่ความทั้ง 2 ฝ่ายยอมรับแล้ว เช่น เมื่อโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามที่ตนกล่าวอ้างได้เองจึงแพ้คดี ปัญหาในการบังคับกันเองก็ถูกแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ภารกิจหลักในการดำเนินคดีแพ่งได้บรรลุแล้วดังนั้น การปรากฏขึ้นซึ่งความจริงแท้ในคดีแพ่งจึงไม่ได้สำคัญเท่ากับในคดีอาญา ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมและเป็นหน้าที่ของรัฐในการแก้ปัญหา ที่คดีเริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อความผิดอาญาเกิดขึ้น และต้องใช้ระบบตรวจสอบ (Examination Principle) ซึ่งทุกองค์การของรัฐต้องร่วมมือกันตรวจสอบค้นหาความจริงในเชิงรุก เพื่อให้ทราบความจริงที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่เกิดขึ้นจริงให้ได้มาก

ที่สุดในอนาคตจะนำมาซึ่งการใช้มาตรการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการกับปัญหา จึงจะทำให้สามารถแก้ปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นต่อกระบวนการยุติธรรม

รูปแบบการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาตามแบบภาคพื้นยุโรปที่ใช้ในการค้นหาความจริงเป็นผลมาจากการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของระบบไต่สวน ซึ่งมีข้อบกพร่องในเชิงระบบจากการที่ผู้ซึ่งขาดคดีเป็นผู้เริ่มค้นหาความผิดของผู้ถูกไต่สวนด้วยตนเอง จึงอาจนำไปสู่ความรู้สึกเป็นคนละพวกกับผู้ถูกไต่สวนด้วยอคติ ประกอบกับการมองว่าคำรับสารภาพเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ที่สุด และการมีฐานะเป็นแค่เพียงแหล่งข้อมูลในการค้นหาความจริงที่ไม่มีสิทธิใดๆของผู้ถูกไต่สวน จึงนำไปสู่การใช้วิธีการทรมานเพื่อให้รับสารภาพการค้นหาความจริงเอากับตัวบุคคล หรือที่เรียกว่าการตกเป็นกรรมในคดี ในภายหลังระบบจึงถูกปรับปรุงด้วยการกำหนดหลักประกันในคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยให้เทียบเท่าระดับสากล รวมทั้งการยกผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยขึ้นเป็นประธานในคดี (การอยู่ในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการทำความจริงให้ปรากฏ เช่น การมีสิทธินำเสนอข้อเท็จจริงของฝ่ายตน) และการแยกอำนาจสอบสวนฟ้องร้องออกจากอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี โดยการก่อตั้งองค์กรใหม่ขึ้นมาทำหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องคดี เรียกว่า "อัยการ" เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องอคติ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงเป็นกฎหมายที่มี 2 มิติ คือ มิติของการเป็นกฎหมายแห่งการรักษาความสงบเรียบร้อย และมิติของการเป็นกฎหมายแห่งการคุ้มครองสิทธิ ที่มีความเป็นเสรีนิยมไม่ใช่กฎหมายที่บัญญัติในเรื่องของการให้อำนาจ ซึ่งลำพังแต่หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเพียงอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอต่อการทำให้ความเป็นเสรีนิยมเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติของการดำเนินคดี การใช้อำนาจรัฐที่กระทบสิทธิจึงต้องถูกตรวจสอบถึงความจำเป็นด้วยเสมอรูปแบบของการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาตามแบบภาคพื้นยุโรปจึงเป็นไปในลักษณะของการอำนวยความสะดวกโดยรัฐที่ไม่มีคู่พิพาท ที่ทุกองค์กรในการดำเนินคดีต้องร่วมกันตรวจสอบการทำงานซึ่งกันและกันและร่วมกันตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหา

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณากระบวนการตรวจสอบค้นหาความจริงของการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยจะพบว่าหลักในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่นั้น ไม่ตรงกับระบบทางความคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ซึ่งผลของความไม่ถูกต้องดังกล่าวนำมาสู่ความไม่มีประสิทธิภาพในการค้นหาความจริงและความบกพร่องในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาการเกี่ยวกับการตรวจสอบค้นหาความจริงในการดำเนินคดีอาญา
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบค้นหาความจริงในการดำเนินคดีอาญาของไทยและต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ตำบัทกกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสารทางกฎหมาย หนังสือพิมพ์ หรือเอกสารประกอบการสัมมนา สถิติ ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และ ศึกษารวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์การตรวจสอบค้นหาความจริง นำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

พบว่าการตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีอาญาของประเทศไทยนั้น มีโครงสร้างในการค้นหาความจริง และบทบาทขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีซึ่งความผิดเพี้ยนเกิดจากปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป เช่น ตัวบทบัญญัติ การตีความปรับใช้กฎหมาย การศึกษาและการผลิตนัยกฎหมายจนส่งผลเสียทั้งทางด้านประสิทธิภาพในการค้นหาความจริง และการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย เมื่อเทียบกับการตรวจสอบค้นหาความจริงในต่างประเทศที่ใช้ระบบเดียวกัน

ดังนั้น จึงควรนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่ใช้ระบบกล่าวหาในแบบภาคพื้นยุโรปที่มีดำเนินคดีโดยอาศัยหลักการตรวจสอบค้นหาความจริง ซึ่งรัฐมีบทบาทหลักในการพิสูจน์ความจริง โดยทุกฝ่ายในกระบวนการมีหน้าที่ร่วมกันตรวจสอบค้นหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงแท้ของเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาและที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด ควบคู่กันไปกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกันและกัน ที่ถูกต้องเข้ามาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความเข้าใจในเรื่องระบบการดำเนินคดีนั้นเปรียบเสมือนกระดุมเม็ดแรก ซึ่งหากติดติดพลาดไปย่อมจะทำให้เม็ดต่อๆ ไปต่างพากันบิดเบี้ยวไปเสียสิ้น เนื่องจากระบบที่ใช้เป็นบ่งชี้สำคัญถึงแนวคิดและปรัชญาขั้นพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งเป็นตัวกำหนดนิติวิธี การตีความปรับใช้กฎหมาย และการดำเนินกระบวนการพิจารณา ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์กร ซึ่งเมื่อพิจารณาระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยพบว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระราชหฤทัยเลือกเอาระบบประมวลกฎหมายในแบบของยุโรปภาคพื้นทวีปมาใช้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การยกย่องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยในปี พ.ศ. 2475 ก็ได้ใช้คณะกรรมการยกย่องที่ล้วนมาจากประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย

ส่วนอิทธิพลของระบบคอมมอนลอว์นั้นเกิดจากการที่นักกฎหมายในสมัยก่อนปฏิรูปมีความนิยมที่จะไปศึกษาต่ออังกฤษเป็นหลัก และการที่กฎหมายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 กฎหมายลักษณะพยาน รศ. 113 เป็นหลักการต่อสู้ค้นหาความจริงแบบคอมมอนลอว์ ซึ่งเป็นระบบการดำเนินคดีและการสืบพยานเป็นแบบอังกฤษเป็นค่อนข้างยาวนานมากเป็นเวลาถึงประมาณ 40 กว่าปี โดยศาลได้มีการสร้างบรรทัดฐานทางจารีตในการปฏิบัติไปในทางเดียวกับประเทศอังกฤษแล้ว ฉะนั้นแม้ภายหลังประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้แล้ว และมีเนื้อหาแบบวิธีพิจารณาแบบยุโรป ก็ไม่ได้สามารถทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางปฏิบัติของศาลได้ โดยเฉพาะจารีตสำคัญของศาลคือการวางตัวเป็นกลางและการไม่แทรกแซงกระบวนการค้นหาพยานหลักฐานในคดีทำหน้าที่คล้ายเป็นกรรมการในระบบต่อสู้

นอกจากนี้ การเรียนการสอนกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันยังมีลักษณะของ "วิชาชีพนำวิชาการ" โดยองค์กรทางวิชาชีพเป็นตัวกลั่นกรอง รับรอง ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัย (ต่างจากต่างประเทศที่การเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยจะเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อฝึกวิชาชีพ) ส่งผลให้การศึกษานิติศาสตร์ในประเทศไทย มหาวิทยาลัยเน้นผลิตบัณฑิตไปในทางของวิชาชีพ อัยการ ผู้พิพากษา ซึ่งต้องผ่านการฝึกอบรมของสำนักฝึกอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เพราะฉะนั้นหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้งที่เป็นรัฐและของเอกชนจึงลอกเลียนแบบหลักสูตรของสำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งเป็นการสอนหลักการจากคำพิพากษาฎีกาที่เป็นผลมาจากการสร้างบรรทัดฐานทางจารีตในการปฏิบัติไปในทางเดียวกับประเทศอังกฤษ อีกทั้ง นักวิชาชีพ อย่าง ผู้

พิพากษา อัยการ และทนายความ ยังเข้ามากำหนดบทบาทของการศึกษา เป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัย เป็นกรรมการต่าง ๆ ของรัฐที่คุมการศึกษานิติศาสตร์โดย มีบทบาทในทบวงมหาวิทยาลัยอยู่ในคณะกรรมการพลเรือน มีบทบาทในการคุมการศึกษานิติศาสตร์ภาคเอกชน มีบทบาทในสภาวิจัยแห่งชาติ ดังนั้น การผลิตนักกฎหมายของประเทศไทยจึงยังคงเป็นผลิตบุคลากรที่ใช้และตีความกฎหมายตามจารีตที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ร่างเสร็จแล้วพบว่ามีความสอดคล้องกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศซึ่งใช้ระบบประมวลกฎหมายภายใต้หลักตรวจสอบค้นหาความจริงเป็นอย่างมาก ดังนั้น แม้ในการร่างประมวลกฎหมายจะมีอิทธิพลของประเทศอังกฤษเข้ามาแทรกแซงอยู่บ้าง แต่ก็ส่งผลกระทบต่อชนน้อยมากจนไม่ทำให้สามารถกล่าวได้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นระบบผสมเมื่อนำตัวบทมาประกอบกับการศึกษาประวัติศาสตร์แล้วผู้วิจัยเห็นว่า ส่งผลกระทบในเรื่องอำนาจของอัยการที่มีน้อยกว่าต่างประเทศเท่านั้นดังปรากฏจากตารางเปรียบเทียบตัวบทกฎหมายของไทยกับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายทุกตารางซึ่งระบุไว้ในภาคผนวกทั้งหมดส่วนเรื่องความแตกต่างในเรื่องการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย เมื่อศึกษาบันทึกการประชุมเมื่อวันที่ 17 และ 24 มกราคม พ.ศ. 2457 ของคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พบว่า ไม่ได้เกิดจากแนวคิดการดำเนินคดีโดยประชาชนแบบอังกฤษแต่อย่างใด แต่เกิดจากการที่ผู้ร่างเห็นว่า ประสิทธิภาพของอัยการในสมัยที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งยังไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างครอบคลุม จึงต้องเปิดให้มีการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายซึ่งเป็นระบบการดำเนินคดีแบบไทยโบราณทำได้อย่างกว้างขวางควบคุมกันไปและความรู้สึกของประชาชนในสมัยนั้นที่ยังรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตนในการฟ้องร้องเพื่อเอาความแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งปัจจุบันบริบททางสังคมได้เปลี่ยนไปแล้ว

การที่นักกฎหมายส่วนใหญ่ถือเอาทางปฏิบัติของศาลว่าเป็นมิติหนึ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาถึงความ เป็นระบบนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เนื่องจากประเทศไทยถือว่ากฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นบ่อเกิดของกฎหมายตาม นิติวิธีในระบบประมวลกฎหมาย ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่ใช่การวางจารีตหรือสั่งสมทาง ปฏิบัติของศาล และหากเจตนารมณ์ของกฎหมายกับทางปฏิบัติขัดกัน นั้นเท่ากับเกิดปัญหาในการตีความปรับ ใช้กฎหมาย และการถือเอาว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความคือทางปฏิบัติของศาลเช่นเดียวกับประเทศในกลุ่ม คอมมอนลอร์หากนำมาใช้กับระบบประมวลกฎหมายนั้นย่อมก่อให้เกิดลักษณะของการขัดต่อหลักนิติรัฐ เจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย จึงเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดย รัฐที่ดำเนินคดีโดยอาศัยหลักการตรวจสอบค้นหาความจริงแบบของภาคพื้นยุโรปซึ่งมองว่า การดำเนิน คดีอาญานั้นต่างจากคดีแพ่ง แต่เมื่อการศึกษาและการผลิตนักกฎหมายเป็นไปในลักษณะข้างต้นจึงก่อให้เกิด ปัญหาการตีความปรับใช้กฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างในการค้นหาความจริงและบทบาทหน้าที่ขององค์กรใน กระบวนการยุติธรรม

การตรวจสอบค้นหาความจริงในชั้นเจ้าพนักงานจึงเป็นชั้นหลักโดยที่การฟ้องคดีนั้นเป็นการยืนยันการ กระทำความผิดตามข้อหาของจำเลยจากผลของการสอบสวน ซึ่งพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องต่อเมื่อปรากฏ พยานหลักฐานที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ซึ่งมีน้ำหนักในการฟ้อง ในระดับที่เชื่อได้ว่าเมื่อฟ้องคดีไปแล้วศาลจะต้อง ลงโทษตามที่ฟ้องอย่างแน่นอนเท่านั้น โดยหากเป็นกรณีที่มีข้อสงสัยหรือยังไม่สามารถพิสูจน์ความผิดได้อย่าง แน่ชัด พนักงานอัยการจะไม่สั่งฟ้องอย่างเด็ดขาด แต่จะทำการค้นหาหลักฐานเพิ่มเติม จนกว่าจะมีความชัดเจน ของข้อเท็จจริง ส่วนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นเป็นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งขาดจากการตรวจสอบค้นหา ความจริงในชั้นเจ้าพนักงานดังกล่าว โดยไม่ได้เป็นการเริ่มพิจารณาเพื่อหาข้อเท็จจริงกันใหม่

บทบาทหน้าที่ขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม

อำนาจในทางตุลาการ คือ อำนาจในการพิจารณาและใช้ดุลพินิจในการชี้ขาดคดีตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งการชี้ขาดในทางกฎหมายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั้นจำเป็นต้องมีการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อทราบความจริงก่อน เช่นเดียวกันกับการสอบสวนที่มีขึ้นเพื่อการพิจารณาปรับบทกฎหมายในการฟ้องร้องดำเนินคดีหรือสั่งคดีเป็นอย่างอื่นขององค์กรผู้ถืออำนาจทั้งตุลาการอย่าง "อัยการ" การสอบสวนฟ้องร้องจึงเป็นอำนาจเดียวกัน และเพราะเหตุนี้อัยการจึงมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแล กำหนดทิศทาง และรับผิดชอบตรวจสอบการสอบสวน ตลอดจนคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมาย เพียงแต่อัยการนั้นต้องพึงพาตำรวจในการหาข้อมูลให้ได้อย่างเพียงพอต่อการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมในทางคดี

บทบาทของอัยการเมื่อผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาแม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเปิดช่องให้ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาได้กว้างมากเมื่อเทียบกับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายด้วยกัน (รายละเอียดตามตารางเปรียบเทียบ หน้าภาคผนวก หน้า 214) ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วในข้างต้นอย่างไรก็ตามผู้ร่างกฎหมายก็ได้วางหลักให้อัยการสามารถเข้ามาในคดีได้ทุกเมื่อ และสามารถขอให้ศาลสั่งให้ผู้เสียหายยุติการทำให้คดีของอัยการเสียหายได้อีกด้วย ซึ่งการเข้าร่วมเป็นโจทก์ของพนักงานอัยการเมื่อเห็นว่าต้องเข้ามาปกป้องประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้การดำเนินคดีกลับกลายเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ส่วนการดำเนินคดีโดยผู้เสียหายเป็นข้อยกเว้น เนื่องจากคดีอาญาส่วนใหญ่ล้วนกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมทั้งสิ้นจึงเป็นการวางหมากของผู้ร่างไว้แล้วว่า เมื่อใดที่ประเทศไทยมีจำนวนนักกฎหมายเพียงพอ การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจะเป็นหลัก ส่วนการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนผู้เสียหายเป็นเรื่องรองไปโดยปริยาย

การตรวจสอบความจริงในคดีอาญาไม่ได้ถือเรื่องของการที่คู่ความยอมรับตรงกันของคู่ความเช่นคดีแพ่ง แต่การดำเนินคดีต้องสามารถแสดงข้อสรุปในคดีให้เห็นได้ว่าความจริงเกิดขึ้นเป็นอย่างไร เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น โดยมีเหตุผลใดมาสนับสนุนให้เห็นในข้อเท็จจริงให้มีความชัดเจน ต่างจากการจบลงด้วยความจริงตามแบบพิธี เพราะศาลต้องตรวจสอบลงไปจนรู้ชัด โดยศาลจะต้องพยายามค้นหาว่าข้อเท็จจริงเป็นเช่นไร แต่ในทางปฏิบัติศาลจะ การใช้และการตีความกฎหมายด้วยแนวคิดในระบบสู้ ซึ่งการที่ศาลวางเฉยแบบในคดีแพ่งไม่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาความจริงของการทำงานในชั้นเจ้าพนักงาน

เมื่อคดีอาญาไม่ใช่เรื่องของคู่ความต่อสู้กัน แต่เป็นเรื่องของการตรวจสอบค้นหาความจริง เพราะฉะนั้นคดีอาญาจึงมุ่งค้นหาความจริงแท้ หากศาลไม่ค้นหาความจริงในเชิงรุกโดยปล่อยให้เป็นที่ของอัยการ เสมือนหนึ่งว่าข้อเท็จจริงทุกอย่างต้องอยู่ในคำฟ้องแล้ว และศาลมีหน้าที่ตัดสินอย่างเดียว ก็จะกลายเป็นการผลักภาระหนักให้กับอัยการ เสมือนกับการถือเอาว่าข้อเท็จจริงเมื่อผ่านการสอบสวนแล้วจะต้องถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ศาลจึงต้องช่วยอัยการในการค้นหาความจริงเพิ่มเติม ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยให้อำนาจไว้ เพียงแต่นักกฎหมายไทยคุ้นชินกับระบบคอมมอลลอว์ จึงไม่ใช่ช่องทางดังกล่าว นอกจากนี้หากการที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานใดเป็นเรื่องของกฎหมายแล้ว ย่อมจะทำให้เกิดอุปสรรคในการตรวจสอบความจริง เพราะ หากต้องการได้ความจริงแท้ และมีภาววิสัยในการดำเนินคดี ผู้พิพากษาต้องมีอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานโดยสามารถรับฟังได้หมด ส่วนศาลจะเชื่อไม่เชื่ออีกเรื่องหนึ่ง แต่เมื่อจะตัดสินลงโทษพยานหลักฐานต้องชัดเจนถึงที่สุด ส่วนการนำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ซึ่งเป็นการนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในกรณีที่กฎหมายไม่มีบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเพื่อหลีกเลี่ยงการบัญญัติกฎหมายซ้ำ ไม่ใช้การบัญญัติในลักษณะที่สื่อได้ว่าการดำเนินคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นหลักส่วนกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นรอง เพราะการ

ค้นหาความจริงโดยอาศัยหลักการตรวจสอบกับหลักตลกลงนั้นต่างกันอย่างมากการใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจึงสามารถนำมาใช้ในการดำเนินคดีได้ เท่าที่ไม่ขัดกับหลักการตรวจสอบค้นหาความจริง เท่านั้น เช่น คดีอาญาจะใช้หลักเรื่องภาระในการพิสูจน์หรือ การทำกันในศาลตามหลักตลกลงเช่นคดีแพ่งไม่ได้ เนื่องจากไม่ตรงกับแนวคิดที่รัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยที่ต้องการทราบความจริงแท้

ข้อเสนอเกี่ยวกับโครงสร้างในการตรวจสอบค้นหาความจริง

1.1 ปลุกฝังนักกฎหมายผ่านการเรียนการสอนกฎหมาย เกี่ยวกับการดำเนินคดีอย่างเป็นทางการวิสัย เพื่อที่จะทำให้เกิดอุดมคติร่วมกัน

1.2 การถูกปลุกฝังผ่านวัฒนธรรมองค์กรด้วยการจัดระเบียบการฟ้องร้อง ที่พนักงานอัยการจะต้องฝึกฝนอย่างหนักเพื่อที่จะสามารถค้นหาความจริงแท้อย่างเป็นทางการวิสัย และเขียนถ่ายทอดความจริงนั้นในบรรยายฟ้องได้อย่างละเอียดไม่ใช้การบรรยายฟ้องเพียงคู่ให้ครบองค์ประกอบความผิด

1.3 แก้ไข กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 จากบทบัญญัติในปัจจุบันเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 (ก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม)

บรรณานุกรม

คณิต ฌ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ:วิญญูชน, 2555. *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* มาตรา 28 และมาตรา 34

คณิต ฌ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการดำเนินคดี*, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

อารยา เกษมทรัพย์, "การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงาน อัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง," *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2536.

ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อที่ 9 วางหลักไว้ว่า "ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามด้วยตนเองก็ต่อเมื่อเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง"